

تحلیل ساختارهای نظری مرتبط با اتخاذ فناوری در حرفه حسابداری

اکرم افسای

استادیار گروه حسابداری، دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران

a.afsay@ut.ac.ir

چکیده

وقوع بحران‌ها و رسوایی‌های مالی، اعتماد جامعه نسبت به حساب‌رسان را در هم شکسته است. بکارگیری فناوری را می‌توان به عنوان بخشی از تلاش موسسات حسابداری برای بازیابی اعتماد از دست رفته در نظر گرفت. با این حال اتخاذ فناوری به عنوان راهی برای انجام حساب‌رسی ساده نیست و علاوه بر اینکه تحت تاثیر عوامل بسیاری قرار دارد، تاثیرات قابل ملاحظه‌ای نیز بر حساب‌رسان و ذینفعان می‌گذارد. برای دستیابی به درک عمیق‌تری در رابطه با اتخاذ فناوری در حسابداری، این مطالعه، سه ساختار نظری مرتبط به این حوزه را مورد بحث و تحلیل قرار می‌دهد شامل "استراتژی‌های لفاظی"، "بازسازی هویت" و "قابلیت محیط". دو ساختار نظری اول، یعنی استراتژی‌های لفاظی و بازسازی هویت از تئوری نهادی نوین استخراج شده است، درحالی‌که ساختار قابلیت محیط از کاربرد آن در رویکرد نظری جامعه‌مادگی اتخاذ شده است.

واژگان کلیدی: حسابداری، فناوری اطلاعات، قابلیت محیط.

۱- مقدمه

بقای موسسات حسابداری در گرو مشروعیت اجتماعی آن‌ها است. در شرایط بحران و زمانی که اعتماد به حساب‌رسی در هم شکسته است، حساب‌رسان در تلاش برای مذاکره و بازسازی اعتماد از دست رفته اند. استفاده از فناوری در حوزه حسابداری می‌تواند به عنوان ابزاری به کارگرفته شود که حرفه حسابداری طریق آن مشروعیت اجتماعی خود را حفظ نماید (پاور، ۱۹۹۶). از دیدگاه تئوری نهادی نوین روش‌هایی که حساب‌رسان در طی حسابداری به کار می‌گیرند تاثیر زیادی بر نحوه قضاوت حرفه‌ای آن‌ها دارد. بکارگیری فناوری با تغییر روش‌های حسابداری بر نقش حساب‌رسان و رویه‌های حسابداری تاثیر می‌گذارد. بنابراین بر اساس تئوری نهادی نوین، درک هویت جدید حساب‌رسان با ظهور روش‌های حسابداری پیشرفته، می‌تواند در بررسی چگونگی بکارگیری فناوری در فرآیند حسابداری مفید باشد (رابسون و همکاران، ۲۰۰۷). به علاوه حساب‌رسان هنگام انجام حساب‌رسی از اشیاء مادی استفاده می‌کنند. فناوری‌ها از جمله این اشیاء مادی هستند که می‌توانند در نحوه عمل حسابداری تاثیر بگذارند. از این رو ساختار نظری قابلیت محیط از مطالعات جامعه‌شناسی در این بحث مورد توجه قرار می‌گیرد تا بر محدودیت تئوری نهادی نوین که نقش اشیاء مادی و تاثیر آن‌ها بر پیکربندی مجدد شیوه‌ها و فضاهای اجتماعی را نادیده می‌گیرد، غلبه کند. این سه ساختار نظری برای درک عمیق‌تر اتخاذ از چگونگی اتخاذ فناوری در حرفه حسابداری مکمل یکدیگرند و عبارتند از استراتژی‌های لفاظی، تنظیم هویت و قابلیت محیط. دو ساختار نظری اول یعنی استراتژی‌های لفاظی و تنظیم هویت از تئوری نهادی نوین استخراج شده است. درحالی‌که ساختار نظری قابلیت محیط از رویکردهای تئوریک مرتبط با جامعه‌مادگی گرفته شده است. این مطالعه تئوری نهادی نوین را به عنوان لنز نظری کلیدی در نظر می‌گیرد، با این حال ساختار حاصل از رویکردهای اجتماعی-محیطی را برای غلبه بر نقایص مرتبط با تئوری نهادی نوین مدنظر قرار می‌دهد. در ادامه علاوه بر تئوری نهادی، هر سه ساختار نظری را مورد بحث قرار می‌دهیم تا درک غنی‌تری از چگونگی اتخاذ فناوری در حسابداری حاصل آید.